

Beata Szary

Ośrodek Naukowo-Dydaktyczny Bieszczadzkiego Parku Narodowego
38–700 Ustrzyki Dolne, ul. Belska 7
be.szary@wp.pl

Received: 15.02.2012

Reviewed: 4.07.2012

EDUKACJA EKOLOGICZNA W POLSKICH PARKACH NARODOWYCH W ROKU 2010

Ecological education in the Polish national parks – data from 2010

Abstract: Quantitative data characterizing ecological education in Polish national parks (staff, educational centers, educational trails, events, programmes for schools, publications, and number of visitors) are presented. Data (from the years 2010 or 2011) were collected during seminar for educational staff from national parks organized every second year.

Key words: ecological education, national park.

Wstęp

Od 1997 r., co dwa lata, Bieszczadzki Park Narodowy organizuje seminaria dla pracowników parków narodowych zajmujących się edukacją ekologiczną. Głównym celem seminarium pod tytułem: „Edukacja ekologiczna i udostępnianie parków narodowych do zwiedzania i edukacji ekologicznej” jest umożliwienie wymiany informacji i doświadczeń z zakresu edukacji ekologicznej pomiędzy przedstawicielami polskich parków narodowych. Ostatnie seminarium odbyło się w 2011 r. na terenie Rumunii, gdzie uczestnicy zapoznali się z funkcjonowaniem Parku Narodowego Retezat.

Począwszy od 2003 r., na seminarium prezentowane są informacje dotyczące edukacji ekologicznej w polskich parkach narodowych, zebrane wcześniej w systemie ankietowym. Wyniki ankiet z poszczególnych lat umożliwiają zaobserwowanie zmian, tendencji i kierunków rozwoju edukacji ekologicznej. Syntetyczne zestawienia danych z lat: 2002, 2004, 2006, 2008 zostały opublikowane w Rocznikach Bieszczadzkich, w tomach: 12, 14, 16, 18. Niniejszy artykuł prezentuje dane z roku 2010, a w niektórych przypadkach z połowy 2011 r., i jest kontynuacją poprzednich badań.

Metodyka

Zebrane w 23 parkach ankiety pozwoliły na porównanie następujących informacji:

- liczba etatów edukacyjnych (merytoryczne, techniczne, inne) – stan z czerwca 2011 r.,

- liczba osób zwiedzających Park w 2010 r.,
- liczba osób zwiedzających muzea i wystawy w 2010 r.,
- liczba i długość ścieżek edukacyjnych – stan z czerwca 2011 r.,
- liczba obiektów edukacyjnych (ośrodki, stacje, muzea i inne)
- liczba programów edukacyjnych, liczba szkół i liczba uczniów objętych programami w 2010 r.,
- liczba pozostałych imprez edukacyjnych zorganizowanych w 2010 r. oraz liczba ich uczestników,
- liczba wydawnictw wydanych w 2010 r. (rodzaje, nakłady, źródła finansowania).

Porównawcza analiza tych informacji pozwala na wskazanie tendencji oraz dyskusję nad stanem i perspektywami edukacji ekologicznej prowadzonej przez parki narodowe w Polsce.

Wyniki

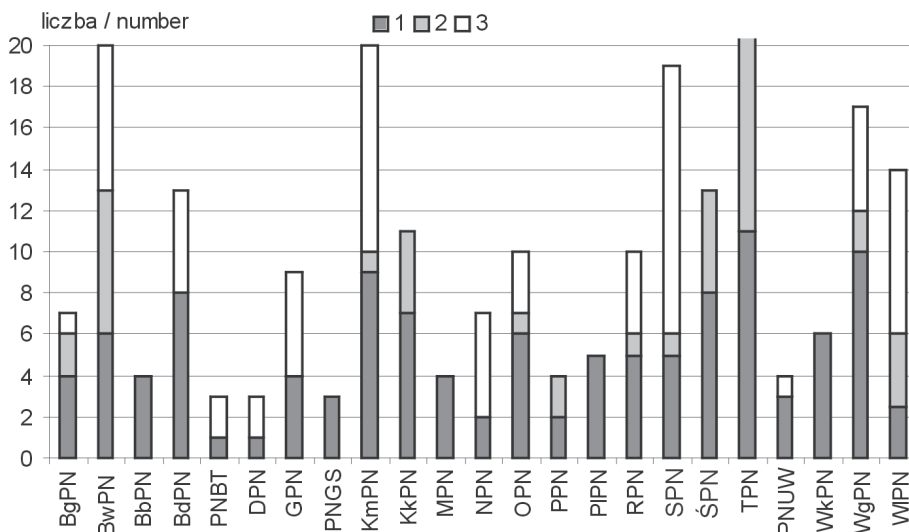
Kadra edukacyjna

W polskich parkach narodowych, w czerwcu 2011 r., zatrudnionych było 116 pracowników edukacyjnych (Ryc. 1), o 16 osób więcej niż w 2009 r. (Holly, Szary 2010). Znaczący wzrost liczby etatów edukacyjnych odnotowano w latach 2001–2005 (Szary 2002; Holly, Szary 2004; Szary 2006). W latach 2007–2009 liczba etatów edukacyjnych utrzymywała się na poziomie ok. 100 osób (Szary 2008; Holly, Szary 2010).

W 2011 r. działania edukacyjne wspomagało (w różnym zakresie) 40 pracowników technicznych (o 5 więcej niż w roku 2009) oraz 90 innych pracowników parków (o ponad 50 osób więcej niż w 2009 r.). Ponad 500 osób spoza parku dodatkowo wspiera pracowników edukacyjnych w sezonie turystycznym (np. wolontariusze w Tatrzańskim PN, przewodnicy w Ojcowskim PN i inni).

Obiekty edukacyjne

W czerwcu 2011 r., w 20 parkach narodowych funkcjonowało 25 ośrodków edukacyjnych (w Kampinoskim PN – 3, Pienińskim i Karkonoskim PN – po 2, Bieszczadzki PN – 2, w tym ośrodek edukacji turystycznej). W 3 parkach brak ośrodków edukacyjnych (PN Bory Tucholskie, Drawieński PN, i Słowiński PN). W 16 parkach narodowych udostępniono dla zwiedzających 18 muzeów (w Słowińskim PN oprócz głównego muzeum funkcjonują 2 jego filie). W 8 parkach udostępniono 18 ekspozycji terenowych (np. pawilony wejściowe w PPN). Tylko w PN „Bory Tucholskie” nie prowadzono działalności wystawienniczej. Ponadto w parkach narodowych udostępniano do edukacji ekologicznej 20 stacji terenowych oraz 10 innych obiektów (np. sale edukacyjne, pijalnia wód mineralnych, stadnina koni, rezerwat żubrów).

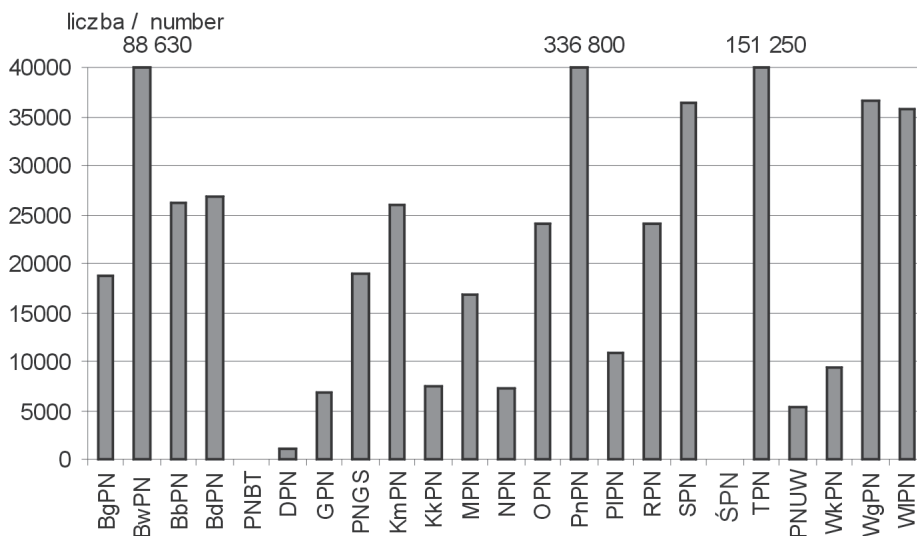
Ryc. 1. Liczba etatów edukacyjnych merytorycznych (1) i technicznych (2) oraz innych etatów (3) pracowników wspomagających edukację ekologiczną, w czerwcu 2011 r.

Fig. 1. Number of educational (1), technical (2) and supporting (3) workers in national parks in June 2011.

Objaśnienia / *Explanations*: Parki Narodowe / *National Parks*: BgPN – Babiogórski Park Narodowy, BwPN – Białowiecki PN, BbPN – Biebrzański PN, BdPN – Bieszczadzki PN, PNBT – PN „Bory Tucholskie”, DPN – Drawieński PN, GPN – Gorczański PN, PNGS – PN Gór Stołowych, KmPN – Kampinoski PN, KkPN – Karkonoski PN, MPN – Magurski PN, NPN – Narwiański PN, OPN – Ojcowski PN, PPN – Pieniński PN, PIPN – Poleski PN, RPN – Roztoczański PN, SPN – Słowiński PN, ŚPN – Świętokrzyski PN, TPN – Tatrzański PN, PNUW – PN „Ujście Warty”, WkPN – Wielkopolski PN, WgPN – Wigierski PN, WIPN – Woliński PN.

Muzea, ekspozycje przyrodnicze i wystawy czasowe

W 2010 r. muzea i wystawy w polskich parkach narodowych odwiedziło ok. 914 600 osób (Ryc. 2), nieco mniej niż w 2008 r. (ok. 1mln. 22 tys. osób) (Holly, Szary 2010). Należy zaznaczyć, że w 2010 r. muzeum Świętokrzyskiego PN było nieczynne z powodu przebudowy (zwykle zwiedza je ok. 100 tys. osób rocznie) (Holly, Szary 2010). Na podstawie danych z 10 parków, gdzie prowadzona jest analiza struktury wiekowej, można stwierdzić, że liczniej odwiedzają muzea dzieci i młodzież – 62% zwiedzających (w tym wejścia bezpłatne i ulgowe) niż dorośli – 38% zwiedzających (bilet normalny). W co najmniej 12 parkach grupy zwiedzają muzeum z pracownikiem parku lub przewodnikiem.

Ryc. 2. Liczba zwiedzających muzea i wystawy w parkach w 2010 r.

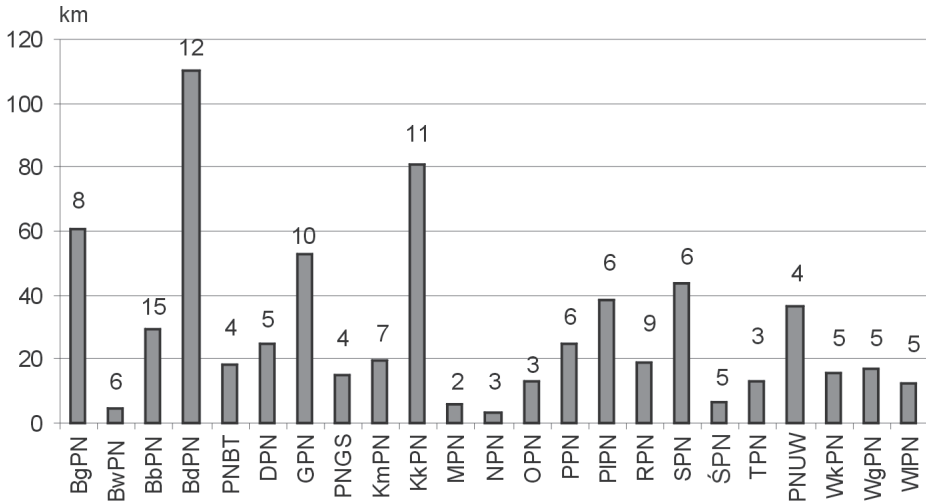
Fig. 2. Number of persons visiting museums and exhibitions in national parks in 2010.

Ścieżki edukacyjne (przyrodnicze i historyczne)

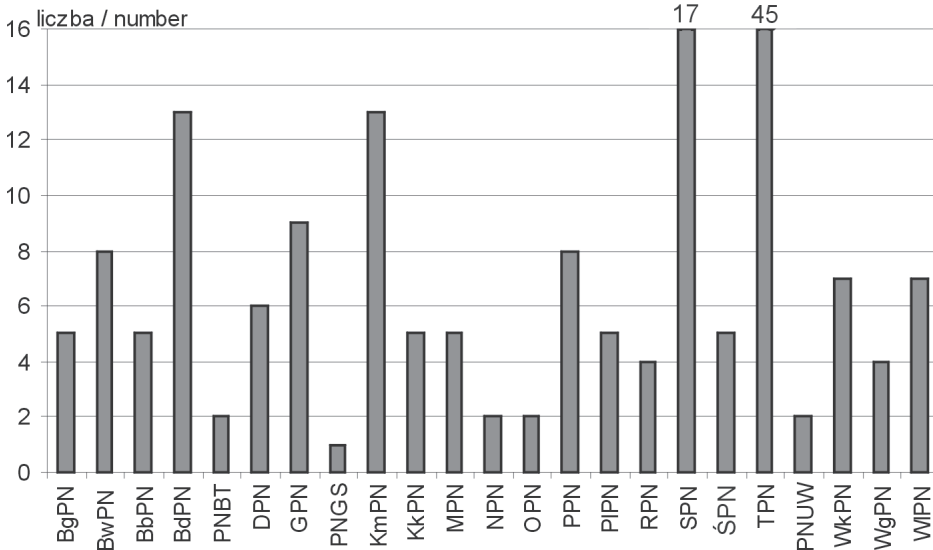
W czerwcu 2011, w polskich parkach narodowych funkcjonowały 144 ścieżki o łącznej długości 665 km, podobnie jak w 2009 r. (Holly, Szary 2010). Ścieżki posiadają oznakowane w terenie przystanki i wyposażone są w przewodniki książkowe. Najwięcej ścieżek wytyczono w Biebrzańskim PN (15), Bieszczadzkiem PN (12), Karkonoskim PN (11) i Gorczańskim PN (10). Najdłuższą sieć ścieżek posiadają: Bieszczadzki PN (110 km), Karkonoski PN (81 km), Babiogórski PN (60,5 km) i Gorczański PN (53 km) (Ryc. 3).

Oferta wydawnicza

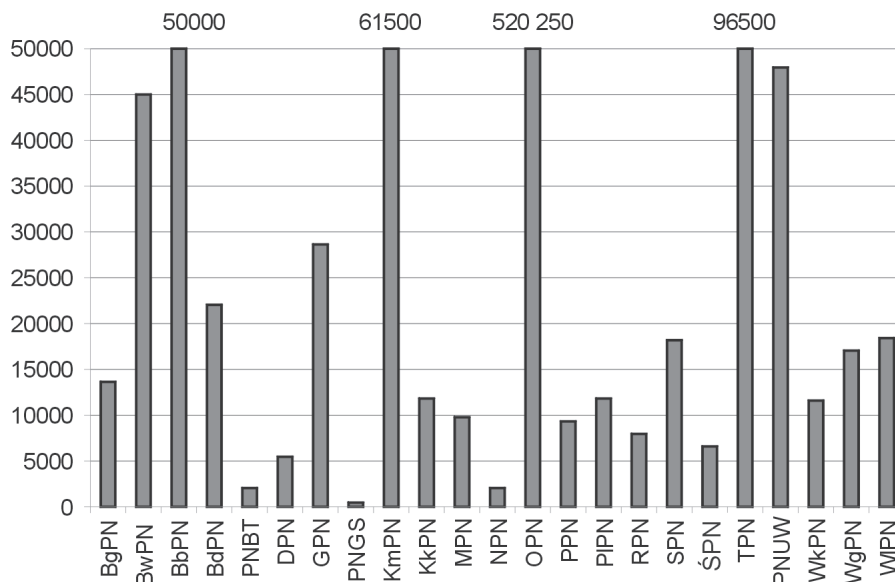
Łączna liczba wydawnictw w ofercie parków narodowych to ok. 500 tytułów (Holly, Szary 2010). W 2010 roku parki narodowe wydały łącznie 180 nowych tytułów. Łączny nakład wydawnictw wydanych w 2010 r. wyniósł ok. 1 017 950 egz. Najwięcej nowych pozycji ukazało się w Tatrzańskim PN – 45, Słowińskim PN – 17, Bieszczadzkiem PN i Kampinoskim PN – po 13 (Ryc. 4). Największe nakłady w 2010 r. wydały: Ojcowski PN – 520 225 egz. (broшуry), Tatrzański PN – 96 500 egz., Kampinoski PN – 61 500 egz., Biebrzański PN – 50 000 egz. (w tym duży udział periodyków), PN „Ujście Warty” – 48 000 egz. (głównie foldery) (Ryc. 5). Analizując różnorodność wydawnictw wyodrębniono 17 ich rodzajów. W 2010 r. w parkach narodowych wydano: 37 folderów/zestawów folderów, 30 książek, 28 periodyków, 15 przewodników, 15 wydawnictw multimedialnych

Ryc. 3. Łączna długość (w km) i liczba ścieżek w parkach narodowych w 2011 r.
Fig. 3. Total length (km) and number of educational trails in national parks in 2011.

Ryc. 4. Liczba tytułów wydawnictw opracowanych w poszczególnych parkach narodowych w 2010 r.
Fig. 4. Number of publications (titles) published in particular national parks in 2010.

Ryc. 5. Nakłady wydawnictw (łącznie) w poszczególnych parkach narodowych, opracowanych w 2010 r.

Fig. 5. Number of copies (total) of publications in particular national parks in 2010.

(pokazy, prezentacje, diaporamy, filmy), 14 kalendarzy, 8 pakietów/zeszytów ćwiczeń, 8 plakatów, 6 broszur, 6 map, 6 rodzajów gadżetów, 3 albumy, 1 katalog, 1 ulotkę, 1 teczkę, 1 zestaw widokówek.

W porównaniu z rokiem 2009 (Holly, Szary 2010) wzrosła liczba periodyków wydawanych przez parki narodowe z 22 do 28 tytułów (Tab. 1). 11 spośród nich ma wersję elektroniczną. Łączny nakład periodyków drukowanych w 2010 r. osiągnął ok. 90 300 egz.

Przeanalizowano źródła finansowania wydawnictw wydanych w parkach w 2010 r. Wiele wydawnictw było finansowanych z kilku źródeł (łącznie projekty). Najwięcej, bo 50,5% wydawnictw wydano przy udziale środków z gospodarstw pomocniczych poszczególnych parków narodowych. Kilka parków, np. Tatrzański PN i Roztoczański PN, korzystało wyłącznie z własnych środków. Pozostałe parki korzystały z następujących źródeł: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie (19,7% dofinansowanych wydawnictw), Wojewódzkie Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odpowiednich województw (11,1%), środki unijne w ramach projektów Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych (8,9%), Urząd Marszałkowski (2,8%) Budżet Państwa (1,6%), Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej (2,2%), Euroregion Tatry (1,6%), LIFE-Przyroda (1,1%), Stowarzyszenie Gmin Babiogórskich (1,1%), LIFE+ (0,5%). Ankieta nie obejmowała wielkości nakładów finansowych z poszczególnych źródeł.

Tabela 1. Zestawienie periodyków wydawanych przez parki narodowe w 2010 r.**Table 1.** Periodicals published by national parks in 2010.

Park Narodowy <i>National Park</i>	Tytuł <i>Title</i>	Częstotliwość* <i>Frequency</i>	Pierwszy rok wydania <i>First year of issue</i>	Rodzaj** <i>Type</i>
Babiogórski	„Rocznik babiogórski” „Parkuś”	R K	1998 2001	P-N; D; E
Białowiecki	„Puszczyk”	K (4-3)	2000	D; E
	„Parki narodowe i rezerwaty przyrody”	K	1980	P; E
	„Księga rodowodowa żubrów”	R	1947	N; E
	„Matecznik Białowiecki”	K	2007	P-N; E
Biebrzański	„Nasza Biebrza”	3 x	1999	P, D-M;
	„Biebrzańskie Wieści”	P	2008	P;
Bieszczadzki	„Roczniki Bieszczadzkie”	R	1992	N; E
	„Biuletyn Informacyjny BdPN”	M	2009	P; E
„Bory Tucholskie”	„Lobelia”	R	2009	N;
Gorczański	„Salamandra”	K	2001	P, M;
	„Beskidy Zachodnie”	Niereg.	2005	N;
Gór Stołowych	„Szczeliniec”	R	1996	N;
Kampinoski	„Puszcza Kampinowska”	K	1992	P-N;
	„Łoszak”	K	2009	D;
Ojcowski	„Prądnik”	R	1990	N
Pieniński	„Pieniny - przyroda i człowiek”	Niereg.	1992	N
	„Monografie Pienińskie”	Niereg.	2000	N
Świętokrzyski	„Łysogóry”	K	2010	PN
Tatrzański	„Tatry”	K	1991	P-N
	„Tatry” - wyd. spec., pol.-słow.	R	-	P-N
	„Biuletyn Tatry – TPN”	Niereg.	2009	P; E
Wielkopolski	„Morena”	R	1992	P-N
Wigierski	„Wigry”	K	2000	P; E
	„Wigierek”	P	2004	D-M; E
	„Na miedzy”	P	2009	P; E
Woliński	„Klify”	Niereg.	1994	P-N;

*R – rocznik / *annual issue*; P – półrocznik / *semi-annual issue*; K – kwartalnik / *quarterly issue*; M – miesięcznik / *monthly issue*; 3 x – 3 razy w roku / *3 times per year*; Niereg. – nieregularnie / *irregularly*.

**Rodzaj periodyku lub grupa docelowa / *type of periodical or target group*: P – popularny / *popular*; N – naukowy / *scientific*; P-N – popularno-naukowy / *popular-scientific*; D – dla dzieci / *for children*; M – dla młodzieży / *for young people*; E – elektroniczny / *electronic*.

Współpraca ze szkołami

Parki narodowe w 2010 r. realizowały 162 programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży w ramach współpracy ze szkołami (porozumienia i stałe programy). Niektóre z tych programów były przeznaczone dla kilku poziomów edukacji szkolnej. Przeprowadzono:

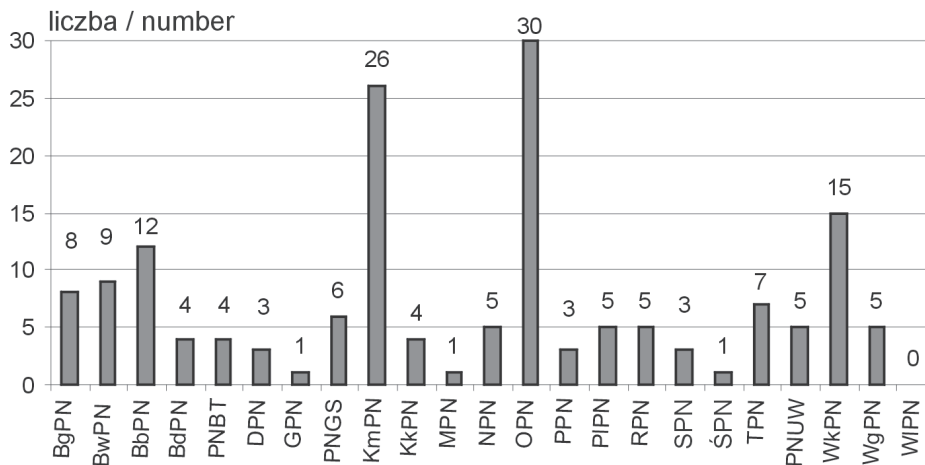
- 89 programów dla przedszkoli i szkół podstawowych (40%),
- 73 programy dla gimnazjów (33%),
- 61 programów dla szkół średnich i wyższych (27%).

W 2010 r. w programach tych uczestniczyło ok. 68 400 uczniów z ponad 1 500 szkół, w tym:

- 74% stanowiły szkoły podstawowe i przedszkola (68% uczestników)
- 18% stanowiły gimnazja (21% uczestników)
- 8% stanowiły szkoły średnie i wyższe (11% uczestników).

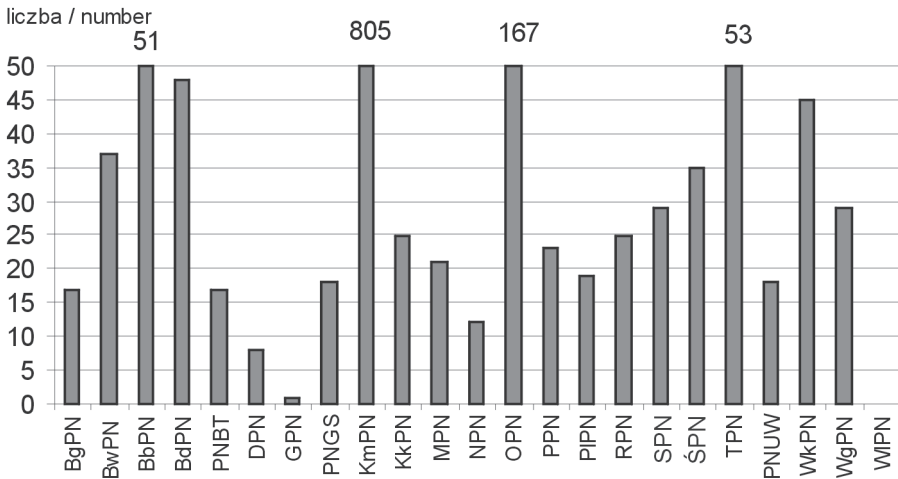
Największą aktywnością w tej dziedzinie edukacji wykazały się: Ojcowski PN (30 programów, 167 szkół, 7 676 uczniów) i Kampinoski PN (26 programów, 805 szkół, 20 736 uczniów) (Ryc. 6, 7).

W ankiecie uwzględniono tylko programy stałe, cykliczne, w ramach porozumień z lokalnymi szkołami. Liczba uczestników zajęć ze wszystkich szkół, w tym zajęcia dla zwiedzających park (grup z całej Polski), jest co najmniej dwukrotnie większa (Holly, Szary 2010).

Ryc. 6. Liczba programów dla dzieci i młodzieży, w ramach współpracy ze szkołami w 2010 r.

Fig. 6. Number of programmes for children and young people in 2010.

Ryc. 7. Liczba szkół współpracujących z parkami w ramach programów edukacyjnych w 2010 r.

Fig. 7. Number of schools co-operating with national parks in educational programmes in 2010.

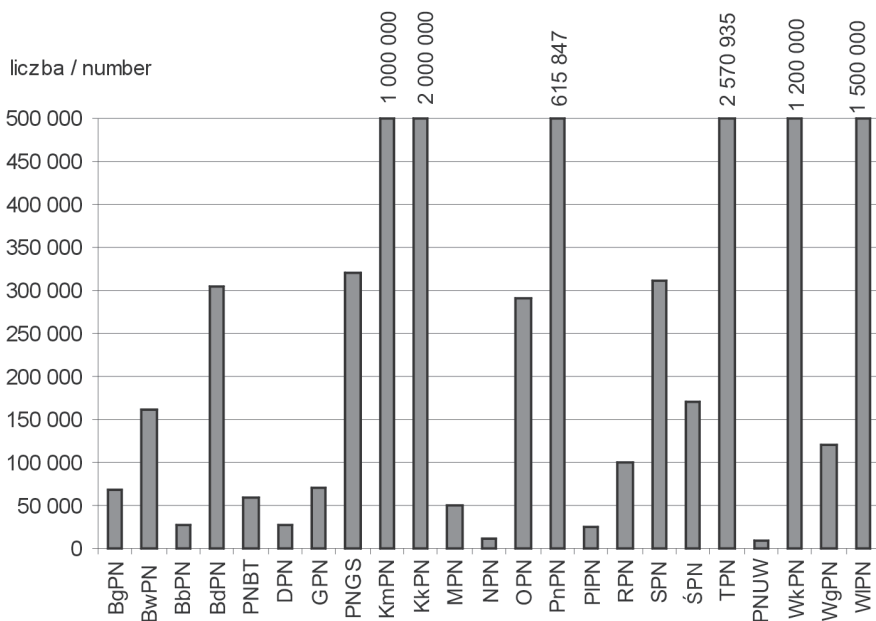
Edukacja osób zwiedzających parki narodowe

W roku 2010 odnotowano ok. 11 014 000 osób zwiedzających parki narodowe, tj. ok. 164 000 więcej niż w 2008 r. (Holly, Szary 2010) i podobnie jak w 2006 r. (Szary 2008). Są to dane oparte na sprzedaży biletów wstępu oraz dane szacunkowe dla parków, które nie sprzedają biletów. W pięciu parkach liczba zwiedzających przekroczyła milion (Tatrzański PN, Karkonoski PN, Woliński PN, Wielkopolski PN i Kampinoski PN) (Ryc. 8). Na podstawie danych z 12 parków można oszacować strukturę wiekową zwiedzających: ok. 52% zwiedzających stanowią dzieci i młodzież (w tym wejścia bezpłatne i ulgowe); ok. 48% zwiedzających stanowią dorośli (bilet normalny). Edukacja ekologiczna osób zwiedzających parki narodowe odbywa się najczęściej poprzez tablice informacyjne w terenie, oznakowane ścieżki przyrodnicze, wystawy przyrodnicze, wydawnictwa, internet, imprezy masowe, prelekcje, konkursy, zajęcia zamawiane.

Imprezy edukacyjne

W parkach narodowych w 2010 r. odbyło się ponad 2 580 imprez edukacyjnych, w których uczestniczyło ok. 388 650 uczestników, w tym ok. 68 400 uczniów z ponad 1 500 szkół – w ramach stałych programów edukacyjnych. Były to: konkursy, wystawy, rajdy, akcje edukacyjne, imprezy masowe oraz różno-

rodne zajęcia: stacjonarne (wykłady, prelekcje, itp.), terenowe (np. na ścieżkach przyrodniczych) i mieszane (warsztaty, seminaria, konferencje, szkolenia), z wykorzystaniem mediów (filmy, prezentacje, diaporamy), eksponatów, gier i innych materiałów edukacyjnych. Różnorodność form stosowanych w edukacji ekologicznej, zarówno zwiedzających park jak i społeczności lokalnej, jest bardzo bogata i została omówiona w poprzednim artykule (Holly, Szary 2010).

Ryc. 8. Liczba osób zwiedzających poszczególne parki narodowe – dane za rok 2010.
Fig. 8. Number of visitors in particular national parks in 2010.

Podsumowanie i wnioski

Liczba pracowników zajmujących się edukacją ekologiczną w polskich parkach narodowych nieznacznie wzrosła w porównaniu z poprzednimi latami. (z ok. 100 do 116 pracowników merytorycznych). Wzrosła też liczba innych osób zaangażowanych w działania edukacyjne. W 2010 r. byli to: pracownicy techniczni (40), inni pracownicy parku (90) oraz osoby z zewnątrz (ok. 500) (Ryc. 1).

W parkach narodowych funkcjonują: ośrodki edukacyjne (25), stacje terenowe (20), muzea i ekspozycje stałe (24), ekspozycje terenowe (17) i inne obiekty (10). W ostatnich latach widoczny jest rozwój bazy edukacyjnej np. nowopowstałe, nowoczesne muzea w Ojcowskim i Roztoczańskim PN. W wielu parkach baza edukacyjna niestety nie jest wystarczająca – wymaga uzupełnień i remontów istniejących już obiektów.

Muzea posiada 16 parków, pozostałe parki organizują ekspozycje stałe i wystawy czasowe. Ta forma edukacji skierowana jest do osób indywidualnych lub grup zorganizowanych i korzysta z niej ok. 1 mln. osób rocznie, w tym nieco mniej młodzież (ok. 62%) niż dorośli.

We wszystkich parkach wytyczono ścieżki edukacyjne (przyrodnicze i historyczne), na których odbywają się terenowe zajęcia edukacyjne. Ścieżki są dostępne dla wszystkich zwiedzających. Liczba i długość ścieżek utrzymuje się na stałym poziomie od kilku lat, tj. 144 ścieżki o łącznej długości ok. 665 km (Ryc. 2, 3).

Parki wydają ok. 180 nowych wydawnictw (17 rodzajów) rocznie (w tym 28 periodyków) o łącznym nakładzie ok. 1 017 950 egz. Wzrosła liczba periodyków dostępnych w wersji elektronicznej do 11. Cała dostępna oferta wydawnicza parków narodowych liczy ok. 500 tytułów i jest bardzo różnorodna co zapewnia dotarcie z informacją do najróżnorodniejszych odbiorców.

Parki organizują rocznie ok. 2 580 różnorodnych imprez edukacyjnych, w których uczestniczy ok. 388 650 osób zarówno społeczności lokalnej, jak i osób zwiedzających parki. Ponad 160 programów edukacyjnych skierowano do szkół z otoczenia parków (społeczność lokalna) – najczęściej bezpłatnych. Z oferty tej korzysta rocznie ok. 68 400 uczniów z ok. 1 500 szkół – najliczniej uczniowie szkół podstawowych.

Podobnie jak w poprzednich latach do parków narodowych wchodzi ok. 11 mln. osób rocznie, w tym do 5 najliczniej odwiedzanych – ponad 8 mln. Jest to ogromna liczba osób bezpośrednio wpływająca na stan przyrody w parkach narodowych, wymagająca łatwo dostępnej informacji i wzmoczonych działań edukacyjnych mających na celu podniesienia poziomu ich świadomości ekologicznej.

Finansowanie edukacji w parkach narodowych odbywało się z różnych źródeł. Na przykładzie wydawnictw widać, że najczęściej środki finansowe pochodziły z Gospodarstw Pomocniczych parków, NFOŚiGW, WFOŚiGW, projektów CKPS i innych. Tylko nieliczne parki stać na finansowanie edukacji w całości z własnych środków.

W czasie kilkunastu lat, gdy prowadzone były badania ankietowe, każdy park wypracował program edukacyjny dostosowany do własnych warunków (specyfika przyrodnicza (dostępność), zainteresowanie zwiedzających (atrakcyjność i popularność terenu), sąsiedztwo dużych aglomeracji, itp.). Jednak wiele metod i środków dydaktycznych stosowanych jest we wszystkich parkach. Sprawdzone i dające efekty formy edukacji rozpowszechniły się między innymi dzięki możliwości wymiany doświadczeń, jaką daje seminarium organizowane w cyklu dwuletnim przez Bieszczadzki PN.

Rok 2010 był ostatnim rokiem, w którym parki narodowe funkcjonowały jako jednostki budżetowe, mające do dyspozycji gospodarstwa pomocnicze prowadzące działalność gospodarczą. W 2011 r. zlikwidowano gospodarstwa pomocnicze. W 2012 r. parki stały się państwowymi osobami prawnymi w sektorze finansów

publicznych. Kolejne badania ankietowe pozwolą ocenić, w jaki sposób zmiana statusu prawnego parków narodowych wpłynie na działalność edukacyjną. Czy wypracowane przez lata programy edukacji i sposoby pozyskiwania funduszy na działalność edukacyjną sprawdzą się w nowej sytuacji?

Literatura

- Holly G., Szary B. 2010. „Edukacja ekologiczna w polskich parkach narodowych – dane z lat 2008, 2009”. *Roczniki Bieszczadzkie* 18: 274–285.
- Holly G., Szary B. 2004. „Edukacja ekologiczna i udostępnianie parków narodowych do zwiedzania” – IV seminarium dla pracowników parków narodowych zajmujących się edukacją ekologiczną. *Roczniki Bieszczadzkie* 12: 303–320.
- Szary B. 2008. „Edukacja ekologiczna i udostępnianie parków narodowych do zwiedzania” – VI seminarium dla pracowników parków narodowych zajmujących się edukacją ekologiczną. *Roczniki Bieszczadzkie* 16: 409–420.
- Szary B. 2006. „Edukacja ekologiczna i udostępnianie parków narodowych do zwiedzania” – V seminarium dla pracowników parków narodowych zajmujących się edukacją ekologiczną. *Roczniki Bieszczadzkie* 14: 313–325.

Summary

In 23 Polish national parks high qualified educational staff works, having long time experience and offering wide range of educational programmes. There are 116 educational workers supported by 40 technical workers, and 90 other persons from park staff, as well as ca. 500 persons from outside the parks (Fig. 1). Good, although not always sufficient, educational basis amounts to 89 objects, in this number 25 educational centres, 20 field stations, 24 museums and stable exhibitions, 17 field exhibitions, and 10 others, as well as 144 educational trails (natural and historical) of total length 665 km (Fig. 3). The territory of national parks is visited by 11 millions of visitors per year (basing on tickets sold and estimations) (Fig. 8). Museums and other exhibitions are visited by ca. 1 million person per year (Fig. 2). In 2010 national parks published 180 new publications, with total number of copies amounting to ca. 1 017 950 (Fig. 4, 5; Table 1), in this number 28 periodicals (11 periodicals have electronic version). Parks organized ca. 2 580 educational events, in which took part ca. 388 650 persons. Ecological education of local society were carried out, inter alia, by co-operation with ca. 1500 schools and within 162 educational programmes (Fig. 6, 7), in which ca. 68 400 pupils from school of different level took part. All these activities were financed from different sources e.g. own budget, National and Regional Funds of Environment Protection, European Union programmes, etc. In 2012 national parks became corporate bodies in sector of public finances. Future questionnaire investigations will show if the change of legal status will have influence on educational activity in Polish national parks.